

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

EKDAL VE DİĞERLERİ - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 6990/04)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

25 Ocak 2011

İşbu karar Sözleşme'nin 44 / 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (6990/04) no'lu davanın nedeni bu ülkenin elli dokuz vatandaşı Musa Ekdal, Yüksel Ekdal, Akın Ekdal, Aytun Ekdal, Alpaslan Ekdal, Enver

Bayındır, Raziye Eşkazan, Yüksel Bayındır, Suat Bayındır, Arslan Bayındır, Feyyaz Sezer, Aynur Sezer, Ferhat Sezer, Aysel İter, Müslim Bayındır, Gönül Bayındır, Haluk Bayındır, Serkan Bayındır, Handan Kahraman Bayındır, Kamber Bayındır, Arzu Sitrova Bayındır, Zeliha Bayındır, Sara Ergül Yayıkçı, Nilgöl Özek Demir, Gürol Özek, Ayhan Erdemir, Mustafa Erdemir, Şadiye Erdemir, Aydın Okur, Aykut Okur, Aytekin Okur, Serpil Okur, Emine Yılıkyılmaz, Muazzez Yılıkyılmaz Güney, Lokman Yılıkyılmaz, Muharrem Yılıkyılmaz, Ayten Yılıkyılmaz Torun, Mahmut Nedim Yılıkyılmaz, Hasan Hüseyin Yılıkyılmaz, Abdur Kadir Yılıkyılmaz, Mesut Yılıkyılmaz, Hatuncuk Çopan Hacısalihoğlu, Emine Çavuş, Nazmiye Nazlı Arslan Korur, Yusuf Öztürk, Figen Baş, Bülent Erdemir, Yılmaz Tümözen, Yusuf İrfan Tümözen, Tolga Tümözen, Erol Dede, Muammer Dede, Nejla Dede Es, Fatma Gül Arslan Kabataş, Mehmet Şakir Arslan, Ömer Tuğsal Yakupoğlu, Onursal Yakupoğlu, Zara Türköz ve Melek Zara Çerçi'nin (başvuranlar) 19 Ocak 2004 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur.

18 Kasım 2008 tarihinde AİHM'ye vefat eden başvuranların avukatı tarafından gönderilen mektupla yalnızca Zeliha Bayındır, Sevilay Sitrava, Kamber Bayındır ve Kubilay Sitrava'nın yasal mirasçı oldukları ve başvuruyu sürdürme niyetinde oldukları bildirilmiştir.

Başvuranlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde İstanbul Barosu avukatlarından Saniye Selda Kaya ve Meryem Turan tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran Cemal Bayındır (1967 yılında vefat etmiştir), başvuran Ali Taki Ekdal (2004 yılında vefat etmiştir), başvuran Musa Ekdal (1922 doğumlu) ve başvuran Safiye Gerboğa (1948 yılında vefat etmiştir) (« asıl mülk sahipleri ») Eyüp-Alibeyköy'de (İstanbul) bulunan ve yüzölçümü 3 667 118 m² olan bir arazinin farklı hisselerine sahip müşterek malikleridir.

Hepsi Türk vatandaşı olan başvuranlar Yüksel Ekdal, Akın Ekdal, Aytun Ekdal, Alpaslan Ekdal, Enver Bayındır, Raziye Eşkazan, Yüksel Bayındır, Suat Bayındır, Arslan Bayındır, Feyyaz Sezer, Aynur Sezer, Ferhat Sezer, Aysel İter, Müslim Bayındır, Gönül Bayındır, Haluk Bayındır, Serkan Bayındır, Handan Kahraman Bayındır, Kamber Bayındır, Arzu Sitrova Bayındır, Zeliha Bayındır, Sara Ergül Yayıkçı, Nilgöl Özek Demir, Gürol Özek, Ayhan Erdemir, Mustafa Erdemir, Şadiye Erdemir, Aydın Okur, Aykut Okur, Aytekin Okur, Serpil Okur, Emine Yılıkyılmaz, Muazzez Yılıkyılmaz Güney, Lokman Yılıkyılmaz, Muharrem Yılıkyılmaz, Ayten Yılıkyılmaz Torun, Mahmut Nedim Yılıkyılmaz, Hasan Hüseyin Yılıkyılmaz, Abdur Kadir Yılıkyılmaz, Mesut Yılıkyılmaz, Hatuncuk Çopan Hacısalihoğlu, Emine Çavuş, Nazmiye Nazlı Arslan Korur, Yusuf Öztürk, Figen Baş, Bülent Erdemir, Yılmaz Tümözen, Yusuf İrfan Tümözen, Tolga Tümözen, Erol Dede, Muammer Dede, Nejla Dede Es, Fatma Gül Arslan Kabataş, Mehmet Şakir Arslan, Ömer Tuğsal Yakupoğlu, Onursal Yakupoğlu, Zara Türköz ve Melek Zara Çerçi, sırasıyla 1937, 1957, 1959, 1975, 1941, 1925, 1938, 1958, 1956, 1960, 1948, 1958, 1949, 1934, 1949, 1966, 1974, 1969, 1953, 1958, 1935, 1951, 1960, 1946, 1939, 1948, 1931, 1938, 1966, 1958, 1962, 1942, 1952, 1953, 1963, 1965, 1973, 1974, 1976, 1978, 1921, 1944, 1957, 1943, 1961, 1956, 1966, 1942, 1976, 1950, 1954, 1958, 1965, 1960, 1977, 1981, 1934 ve 1966 doğumlu olup, Cemal Bayındır ve Safiye Gerboğa'nın mirasçılarıdır.

A. İhtilaflı taşınmaz ve mülkiyetin Hazine'ye devri

İhtilafın konusu, İstanbul ili Eyüp ilçesi Alibeyköy mevkiinde bulunan bir arazidir.

Eyüp Tapu Sicil Müdürlüğü tarafından 15 Ocak 2004 tarihinde düzenlenen bir belgeye göre, sözkonusu arazi tapu siciline 75 ada ve 1 ve 13 parsel numaralarıyla kayıtlıdır. Birinci parsel otlak ve ikinci parsel terk edilmiş bir süthanedir. Ayrıca bu belgeye göre, tapu kayıtlarında sözkonusu mülkün 29/48'i C. Bayındır'a, 10/48'i M. Ekdal'a, 3/48'i A.T. Ekdal'a, 6/48'i Safiye Gerboğa'nın mirasçılarına ait olduğu belirtilmesine rağmen, Eyüp Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 21 Haziran 1963 tarihli kararına müteakiben aynı arazinin 12 Aralık 1963 tarihinde Hazine adına tescil edildiği kaydedilmiştir.

Dava dosyasına göre, kadastro komisyonu 10 ve 11 Aralık 1957 tarihlerinde bir kadastro çalışması gerçekleştirmiştir. İlgili tutanakta bu parsellerin mülkiyetinin bir zilyetlik davasına konu olduğu, bu davanın 19 Şubat 1955 tarihinden beri Eyüp Asliye Hukuk Mahkemesi önünde görülmeye devam ettiği ve kadastro komisyonunun tapu sicil defterinde mülk sahiplerinin isimlerine ayrılan bölümü dava sonuçlanana kadar boş bırakma kararı aldığı belirtilmiştir.

Yine dosyadaki unsurlara göre, 4 Mart 1963 tarihinde, Hazine, 13 Ocak 1961 tarihinde yürürlüğe giren 221 sayılı Kanun'a dayanarak Eyüp Asliye Hukuk Mahkemesi'ne başvurmuş, (başka şahıslara ait olan diğer parsellerle birlikte) 1 ve 13 no'lu parsellerin tapu siciline kendi adına tescil edilmesini talep etmiştir. Bu tür özel bir davada savunmacı tarafın katılımı gerekli değildir.

Hazine, mahkeme önünde yaptığı savunmasında özellikle sözkonusu arazinin Milli Savunma Bakanlığı tarafından 1954 yılından beri aralıksız kullanıldığını ve mülk sahiplerinin 221 sayılı Kanun uyarınca tüm haklarını yitirdiklerini kaydetmiştir.

Mahkeme, 21 Haziran 1963 tarihli kararında 221 sayılı Kanun'a dayanarak, ilgili şahıslara ait tapu senetlerinin iptaline ve arazinin Hazine adına tescil edilmesine hükmetmiştir. Temyiz başvurusu yapılmadığından, bu karar kesinleşmiştir.

12 Aralık 1963 tarihinde, arazi tapu sicilinde Hazine adına tescil edilmiştir.

B. Tapu senedi ile ilgili davalar

1. 1955 yılında açılan dava (dava n° 1955/177)

19 Şubat 1955 tarihinde, komşu arazilerin sahipleri Eyüp Asliye Hukuk Mahkemesi önünde başvurular aleyhine bir mülkiyet anlaşmazlığı davası açmışlardır. İlgili şahıslar 1949 yılında noter tasdikli bir satış belgesi ile ihtilaflı mülkleri edindiklerini savunmuşlardır.

Başvuranlar da bunun üzerine, 23 Mart 1955 tarihinde komşu arazilerin sahipleri aleyhine karşı dava açmışlardır.

Eyüp Asliye Hukuk Mahkemesi, 18 Temmuz 1957 tarihli kararında ihtilaflı mülkün başından beri Hazine'ye ait bir otlak olduğu gerekçesiyle başvurular ile yukarıda bahsi geçen mülk sahiplerinin taleplerini reddetmiştir.

Yargıtay, 3 Mayıs 1958 tarihli kararında ihtilafın esası hakkında karar verme yetkisinin kadaastro mahkemesinde olduğu gerekçesiyle, başvuranlar ile bazı komşu arazi sahiplerinin temyize götürdüğü kararı bozmuştur.

1 Haziran 1962 tarihinde, 1 no'lu parselin kendisine ait olduğunu savunan Hazine, davada taraf oluşturmıştır.

18 Temmuz 1977 tarihinde, Eyüp Kadaastro Mahkemesi davayı karara bağlamıştır. Mahkeme, tapu senedinin 221 sayılı Kanun uyarınca Hazine'ye devredildiğini tespit ederek, ilgili şahıslara tazminat davası açabilmeleri için bir süre tanımıştır. Bununla birlikte, dosyadan anlaşıldığına göre, verilen süre zarfında hiçbir dava açılmamıştır.

Başvuranların temyiz başvurusu üzerine Yargıtay, 19 Aralık 1978 tarihinde bu kararı bozmuştur. İlk derece kadaastro mahkemesi önüne gönderilen dosyaya 1980/199 numarası verilmiştir.

2. 1964 yılında başvuranlar tarafından açılan dava (1964/337)

Bu arada, 2 Nisan 1964 tarihinde, Eyüp Asliye Hukuk Mahkemesi başvuranların talebi üzerine bilirkişiler eşliğinde bir yer incelemesi gerçekleştirmiştir. Mahkeme, Uzuncaova'ya giden yol üzerinde bir baraka ile bir kulübe bulunduğunu ve geri kalan arazinin boş olduğunu tespit etmiştir.

15 Temmuz 1964 tarihinde, ilgili şahıslar aynı mahkemeye başvurarak, arazinin kendi adlarına tescil edilmesini ya da, bu olmadığı takdirde, parasal karşı değerinin ödenmesini talep etmiştir. Mahkeme kalemi dosyaya 1964/337 başvuru numarasını vermiştir.

25 Mart 1965 tarihli duruşmada mahkeme, biri mülk iadesi ve diğeri tazminat konulu iki davanın aynı anda açılmayacağını belirterek, başvuranlara bir ek süre tanımış ve açmak istedikleri davayı seçmelerini istemiştir.

28 Mayıs 1965 tarihli duruşmada, ilgili şahıslar seçimlerini mülk iadesi davasından yana kullanmışlar ve mülkün rayiç bedeli üzerinden açılacak tazminat davasından vazgeçmişlerdir.

18 Kasım 1986 tarihinde, Eyüp Asliye Hukuk Mahkemesi özellikle ihtilafı mülklerin tapu senedinin 1963 yılında Hazine'ye devredildiğini belirterek, başvuranların talebini reddetmiştir.

30 Haziran 1987 tarihinde, Yargıtay bu kararı onamıştır.

3 Mart 1988 tarihinde, önüne gelen karar düzeltme talebine bakan Yargıtay, bir önceki kararını kısmen değiştirmiştir. Yargıtay, 30 Haziran 1987 tarihli kararının 221 sayılı Kanun uyarınca gerçekleşen tapu senedi devriyle ilgili bölümünü onamış, buna karşın yeterli araştırma yapılmadığı gerekçesiyle, kararın ihtilafı arazinin sınırlandırılması ile ilgili bölümünü bozmuştur. Yargıtay, özellikle 221 sayılı Kanun'a konu olan arazinin sınırlarının belirlenmesinin uygun olacağı kanaatine varmıştır.

6 Haziran 1988 tarihinde, geri gönderilen davaya bakan Eyüp Asliye Hukuk Mahkemesi, bir önceki kararını yinelemiştir.

22 Şubat 1989 tarihinde, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ilk derece mahkemesinin verdiği kararı bozmuş ve sözkonusu davayı karara bağlama yetkisinin Eyüp Kadastro Mahkemesi'ne ait olduğuna hükmetmiştir.

3. 1955/177 ve 1964/337 nolu davaların birleştirilmesi

20 Şubat 1991 tarihinde, asliye hukuk mahkemesi 1955/177 ve 1964/337 nolu davaların birleştirilmesine karar vermiştir. Böylece, 1964/337 nolu dava, 1980/199 nolu dosyaya eklenmiştir.

Orman Genel Müdürlüğü ile diğer bazı şahıslar bu davaya müdahil olmuşlardır.

7 Ağustos 1996 ve 22 Kasım 1999 tarihlerinde, arazi üzerinde iki bilirkişi incelemesi gerçekleştirilmiştir.

9 Mayıs 2000 tarihinde, Eyüp Kadastro Mahkemesi ilgili şahısların mülk iadesi talebini reddetmiştir. Mahkeme, özellikle ihtilafli mülklerin tapu senetlerinin 221 sayılı Kanun uyarınca Hazine'ye devredildiğini tespit etmiştir.

İlgili şahıslar, bu kararı temyize götürmüşlerdir.

12 Haziran 2001 tarihli kararında Yargıtay, temyiz edilen kararı bozmuştur. Yargıtay, özellikle 221 sayılı Kanun'a konu olan arazinin sınırlarının belirlenmesinin uygun olacağını belirtmiştir.

Hazine, kararın düzeltilmesi için itiraz etmiştir.

Yargıtay, başvuranlara 31 Temmuz 2003 tarihinde tebliğ edilen 17 Şubat 2003 tarihli kararında, ilk kararını değiştirmiş ve Eyüp Kadastro Mahkemesi tarafından verilen 9 Mayıs 2000 tarihli kararı onamıştır. Yargıtay özellikle aşağıdaki değerlendirmeleri yapmıştır :

C. Tazminat davası

20 Ekim 2004 tarihinde, başvuranlar İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi önünde arazilerinin *fiilen* kamulaştırılması dolayısıyla tazminat davası açmışlardır.

30 Aralık 2004 tarihinde, mahkeme yetkisizlik kararı alarak dosyayı Eyüp Asliye Hukuk Mahkemesi'ne göndermiştir.

14 Şubat 2006 tarihinde, Eyüp Asliye Hukuk Mahkemesi, arazilerinin mülkiyetinin 12 Aralık 1963 tarihinde kesinleşmiş bir mahkeme kararıyla Hazine'ye devredildiğini kaydetmiş ve bu durumda *fiili* kamulaştırma şartlarının oluşmadığı gerekçesiyle başvuranların talebini reddetmiştir.

12 Aralık 2006 tarihinde, Yargıtay bu kararı tüm hükümleriyle birlikte onamıştır.

16 Nisan 2007 tarihinde Yargıtay, kararın düzeltilmesi talebini reddetmiştir. Bu karar, başvuranlara 2 Mayıs 2007 tarihinde tebliğ edilmiştir.

HUKUK

I. AİHS'YE EK 1 NOLU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, mülkiyetin dokunulmazlığına saygı gösterilmesi haklarının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmaktadır. Başvuranlara göre, maruz kaldıkları mülkiyetten yoksun bırakılma 1 Nolu Ek Protokol'ün 1. maddesine aykırıdır. Öte yandan, başvuranlar kamulaştırma tazminatının ödenmemesine itiraz etmektedir.

Hükümet, bu sava karşı çıkmakta ve öncelikle başvuranların şikâyetinin *zaman bakımından* AİHS hükümlerine uymadığını savunmaktadır. Öte yandan Hükümet, ilgili şahısların mevcut iç hukuk yollarını tüketmediğini belirtmektedir. Ayrıca, AİHM'nin konuyla ilgili içtihadına atıfta bulunan Hükümet, başvuranların cari ve talep edilebilir herhangi bir alacak hakkı oluşturabilecek ve bu anlamda 1 Nolu Ek Protokol'ün 1. maddesi bakımından mülk olarak değerlendirilebilecek ne bir « mevcut malı » ve ne de bir « meşru beklentisi » bulunmadığını ve bu nedenle AİHS'nin 34. maddesi anlamında mağdur sıfatı taşımadığını savunmaktadır.

Şikayetlerin yukarıda belirtilen gerekçeler nedeniyle kabuledilemez ilan edileceğini hatırlatan AİHM, Hükümetin kabuledilemezlik üzerine dile getirdiği itirazların tümü hakkında karar vermenin de bir gereği olmadığı kanaatine varmaktadır.

Başvuranların mülkiyet dokunulmazlığına saygı gösterilmesi hakkına aykırı düşen bir kamulaştırmaya maruz kaldıkları yönündeki iddiaları ile ilgili olarak AİHM, bir şikâyetin ancak, AİHS'nin ilgili Savunmacı Taraf açısından yürürlüğe girdiği tarihten sonra meydana gelen olaylar sözkonusu olduğunda incelenebileceğini kaydetmektedir. AİHM ayrıca, yerleşik içtihadına göre, mülkiyet hakkı ya da başka bir gerçek hak mahrumiyetinin, genellikle anlık bir eylem oluşturduğunu ve sürekli « bir hak mahrumiyeti » durumu yaratmadığını hatırlatmaktadır (bakınız, örneğin, *Çek Cumhuriyeti aleyhine Malhous davası* (karar), n° 33071/96, CEDH 2000XII). Savunmacı Taraf'ın AİHS'ni tanıma talebinin onaylanmasından önceye ait olayları dikkate alabilmesi için AİHM'nin, ya olayların bu tarihten sonraya uzanan bir durumdan kaynaklandığı ya da bu tarihten sonra meydana gelen olayları anlamak için önem arzettiği kanaatine varması gerekmektedir (*Polonya aleyhine Broniowski davası* (karar) [GC], n° 31443/96, prg. 74, CEDH 2002X).

Mevcut davada, AİHM, Devlet tarafından kullanılan ihtilafı arazinin kesinlik kazanan 21 Haziran 1963 tarihli mahkeme kararını müteakiben 12 Haziran 1963 tarihinde tapu siciline Hazine adına tescil edildiğine kimsenin itirazı olmadığını kaydetmektedir. Öte yandan, başvuranların açtığı dava esas itibarıyla iç hukukta bir zilyetlik davasına konu olduğu ve sözkonusu taşınmazların mülkiyet hakkının tanınmasını amaçladığı için, tapu senedi ile ilgili davaların 28 Ocak 1987 tarihinde sona ermesi fazla bir önem taşımamaktadır.

Üstelik burada Türkiye Cumhuriyeti'ne mal edilebilecek ve AİHM'nin yargı yetkisinin zaman sınırlamaları üzerinde etki yaratabilecek daimi bir AİHS ihlali kesinlikle söz konusu değildir. Çoğunlukla uzun süredir kamulaştırmaya maruz kalan şahısların mirasçısı konumundaki başvuranlar, sözkonusu taşınmazlar üzerinde yarım asırdan beri herhangi bir mülkiyet hakkı kullanamamışlardır.

Bu nedenle, sözkonusu taşınmazların 1963 yılında, yani Türkiye Cumhuriyeti için 1 Nolu Ek Protokol'ün 1. maddesinin yürürlüğe girdiği 28 Ocak 1987 tarihinden önce, Hazine'ye devredilmesini dikkate alan AİHM, 1961 tarih ve 221 sayılı Kanun'a dayalı bir mülkiyet mahrumiyetinin koşullarını incelemek için *zaman bakımından* yetkisiz olduğu kanaatine

varmaktadır (bakınız *Malhous* kararı ilgili bölüm, ve *Almanya aleyhine Liechtenstein Prensi Hans-Adam II davası* [GC], n° 42527/98, prg. 85, CEDH 2001VIII).

Başvuranların, kamulaştırma tazminatı ödenmemesinin mülkiyet dokunulmazlığına saygı gösterilmesi hakkına bir müdahale teşkil ettiği yönündeki iddiaları ile ilgili olarak AİHM, mevcut davanın, 1933 yılında yani Yunanistan'ın bireysel başvuru hakkını tanımasından önce başlayan ve 15 Temmuz 1997 tarihinde yani adı geçen Devlet'in bireysel başvuru hakkını tanımasından sonra tamamlanan bir dava çerçevesinde kamulaştırma tazminatı ödenmemesini incelemekle yetindiği *Yunanistan aleyhine Yagtzilar ve diğerleri* (n° 41727/98, CEDH 2001XII) davasından farklı olduğunu gözlemlemektedir. Oysa mevcut davada, 1964 yılında başlayan ve 2003 yılında sona eren yargılama, 25 Mart 1965 tarihinden itibaren sadece arazinin başvuranlar adına tescil edilmesi talebine dayanmaktadır.

Elbette, başvuranlar *fiili* kamulaştırma gerekçesiyle 20 Ekim 2004 tarihinde bir tazminat davası açmışlardır. Ancak AİHM, asliye hukuk mahkemesinin belirttiği gibi, bu talebin iç hukukta kabul gören hiçbir tapu senedine dayanmadığını gözlemlemektedir. Gerçekten de, mevcut dava yine bu noktada, yukarıda anılan *Broniowski* davasından da farklılık göstermektedir (özellikle bu kararın 75. paragrafına bakınız), zira Bay Broniowski'nin şikâyetinin somut temeli, Protokol'ün Polonya'da yürürlüğe girdiği tarihte kendisine tanınan telafi edilme hakkının daha önce uygulanmamasına dayanmaktadır. Mevcut davada, AİHM Protokol'ün Türkiye'de yürürlüğe girdiği tarihten sonra Türk yasama organının böyle bir hak tanımadığını gözlemlemektedir. Ayrıca, 221 sayılı Kanun'un 4. maddesine göre, bu yasada öngörülen hukuki işlemler çerçevesinde kamulaştırılan mülkün karşı-değerini talep etme hakkı sözkonusu yasanın yürürlüğe girdiği 13 Ocak 1961 tarihinden başlamak üzere iki yıllık bir süre içerisinde engellenmiştir.

AİHM'ne düşen görev, başvuranların, cari ve talep edilebilir herhangi bir alacak hakkı oluşturabilecek, yani taşınmazlarının (1963 yılında devredilmiş olması dolayısıyla) iadesini ya da mülkün gerçek değeri ile orantılı bir tutar karşılığında telafi edilmesini gerektirecek bir « meşru beklentisi » olup olmadığını incelemektir.

AİHM, özellikle Yargıtay'ın 17 Şubat 2003 tarihinde verdiği karardan anlaşıldığı kadarıyla 221 sayılı Kanun uyarınca devredilen tapu senedi ile ilgili ihtilafın, 3 Mart 1988 tarihinde yargı makamınca karara bağlanmış bir meselenin gücüne konu olduğunu not etmektedir. Gerçekten de, Eyüp Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 18 Kasım 1986 tarihinde ihtilafli arazinin 221 sayılı Kanun uyarınca İdare tarafından kamulaştırılması yönünde aldığı karar, Yargıtay tarafından 30 Haziran 1987 tarihinde onanmıştır. Öte yandan, Yargıtay'ın kararın düzeltilmesi talebini kısmen kabul eden 3 Mart 1988 tarihli kararında sadece sözkonusu arazinin sınırlandırılması sorunu ele alınmıştır. Bu nedenle, Yargıtay'a göre, kararın bu bölümü Hazine lehine kazanılmış usule ilişkin bir hukuk oluşturmuş ve Hazine 3 Mart 1988 tarihinden itibaren yargı makamınca karara bağlanmış bir meselenin gücüyle mülkü edinmiştir. Dolayısıyla, normal olarak, tapu senedine dayandırılan ve altı aylık süre dışında sunulan şikâyetin reddedilmesi uygun olacaktır.

Bunun üzerine, AİHM yine de 1 Nolu Ek Protokol'ün 1. maddesinin mülk edinme hakkını güvence altına almadığını hatırlatmak ister (*Türkiye aleyhine Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı davası*, n° 34478/97, prg. 52, CEDH 2007...). Etkili bir şekilde kullanılamayan bir mülkiyet hakkının tanınacağı beklentisi, 1 Nolu Ek Protokol'ün 1. maddesi anlamında bir « mülk » olarak kabul edilemez (*Liechtenstein Prensi Hans-Adam II* ilgili bölüm, prg. 82-83, ve *Çek*

Cumhuriyeti aleyhine Gratzinger ve Gratzingerova davası (karar) [GC], n° 39794/98, prg. 69, CEDH 2002-VII).

AİHM, ayrıca adli makamlara göre 1961 tarih ve 221 sayılı Kanun uyarınca tapu senedinin 1963 yılında Hazine'ye devredildiğini, bunun gereği olarak Devlet tarafından kullanılan bir mülkün kamulaştırılmış sayıldığını ve böyle bir mülkün karşı-değerini talep etme hakkının iki yıllık bir süre içerisinde engellendiğini not etmektedir. AİHM, başvuranların, sözkonusu taşınmazların iadesini ya da mülkün gerçek değeri ile orantılı bir tutar karşılığında telafi edilmesini gerektirecek bir « meşru beklentisi » olamayacağı sonucuna varmaktadır. Bu nedenle, 1 Nolu Ek Protokol'ün 1. maddesinin amaçlarına bakıldığında, başvuranların AİHM'nin içtihadı anlamında « meşru beklenti » olarak nitelendirilecek bir mülkiyet hakkına ya da Türkiye'den bir telafi elde etme hakkına sahip olduğu düşünülemez.

Bu itibarla, başvuranların sözkonusu taşınmazlar bağlamında 1961 tarih ve 221 sayılı Kanun temelinde alınan tedbirlerle ilgili şikâyeti, AİHS'nin Türkiye Cumhuriyeti açısından yürürlüğe girdiği tarihten önce olması dolayısıyla, AİHS'nin uygulama alanına girmemektedir. Şikâyetin 1 Nolu Ek Protokol'ün 1. maddesine dayalı bu bölümü, AİHS'nin hükümleri ile *zaman bakımından* uyuşmaması nedeniyle AİHS'nin 35. maddesinin 3 ve 4. maddeleri uyarınca reddedilmelidir. Kamulaştırma tazminatı ödenmediğine dair şikâyet ise, AİHS'nin hükümleri ile *konu bakımından* uyuşmadığı için AİHS'nin 35. maddesinin 3 ve 4. maddeleri uyarınca reddedilmelidir.

II. AİHS'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, sözkonusu taşınmazların kendi adlarına tescil edilmesi talebiyle açtıkları dava sürecinin « makul süre » ilkesine aykırılık teşkil ettiğini ileri sürmektedir. Başvuranlar, ayrıca yargılamanın adil olmadığından şikâyetçi olmakta ve ulusal mahkemelerin delilleri objektif olarak değerlendirmediklerini ve İdarenin yanında tavır aldıklarını savunmaktadır. Başvuranlar, AİHS'nin 6/1 maddesine atıfta bulunmaktadır.

A. Yargılamanın adilliği

AİHM, başvuranların esas itibarıyla ulusal mahkemeler tarafından benimsenen çözümünden şikâyetçi oldukları kanaatindedir. Oysa başvuranların tüm argümanlarını sunma fırsatı buldukları yargılamanın adil olmadığını düşündürecek hiçbir unsur bulunmamaktadır. AİHM, gerçekten de yargılamanın yürütülmesinde keyfi bir uygulama olduğuna ve ilgili şahısların usule ilişkin haklarının ihlal edildiğine dair herhangi bir ipucu görememektedir. Bu nedenle AİHM, şikâyetin sadece ulusal mahkemeler önünde daha önce görülen duruşmaları hedef aldığı kanaatine varmakta ve bu konuda herhangi bir karar verme yetkisinin bulunmadığını, aksi takdirde kendisine « dördüncü derece mahkeme » süsü vermiş olacağını kaydetmektedir. Dolayısıyla, açıkça dayanaktan yoksun görünen bu şikâyetin AİHS'nin 35. maddesinin 3 ve 4. paragrafları uyarınca reddedilmesi uygun olacaktır.

B. Yargılama süresi

Hükümet, başvuranların itiraz davasını gecikmeli olarak açtıklarını ve davanın yürütülmesinde özensiz davrandıklarını ve bu itibarla yargılama süresinin uzamasına katkıda bulunduklarını savunmaktadır. Hükümete göre, yargılama kronolojisine bakıldığında, adli makamların mümkün olduğunca makul sürede karar verdikleri anlaşılmaktadır.

AİHM, bu şikâyetin AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka bir kabuledilemezlik gerekçesi bulunmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla, sözkonusu şikâyetin kabuledilebilir ilan edilmesi uygun olacaktır.

AİHM, yargılamanın 19 Şubat 1955 tarihinde başladığını ve Yargıtay'ın kararın düzeltilmesi talebini reddettiği 17 Şubat 2003 tarihinde sona erdiğini not etmektedir. Dolayısıyla, yargılama yaklaşık kırk sekiz yıl sürmüştür. Bununla birlikte, AİHM, ancak Türkiye'nin bireysel başvuru hakkını tanıdığını beyan ettiği 28 Ocak 1987 tarihinden bu yana geçen on altı yıllık süreyi bilebilir. AİHM, yine de yargılamanın yukarıda bahsi geçen beyanın takdim edildiği tarihteki durumunu dikkate almakta (*Türkiye aleyhine Cankocak davası*, n° 25182/94 ve 26956/95, prg. 25, 20 Şubat 2001) ve sözkonusu tarihte bile yargılamanın otuz iki yıl sürdüğünü not etmektedir.

AİHM, yargılama süresinin makul niteliğinin, dava koşullarına göre ve özellikle davanın karmaşıklığı, başvuranın ve yetkili makamların tutumları gibi içtihadında yer alan kıstaslar göz önünde bulundurularak belirlendiğini hatırlatmaktadır (bakınız, diğer birçoğu arasından, *Fransa aleyhine Richard davası*, 22 Nisan 1998, prg. 57, *Karar ve hükümlerin derlemesi* 1998-II, ve *Fransa aleyhine Doustaly davası*, 23 Nisan 1998, prg. 39, *Derleme* 1998II).

Öte yandan AİHM, ancak yetkili adli makamların tutumu sonucu ortaya çıkan olası bir yavaşlığın, AİHS anlamında makul sürenin aşıldığı yönünde bir tespit yapılmasına neden olacağını hatırlatmaktadır. Yargılamanın taraflarca yürütülmesi esasına dayanan hukuki sistemlerde bile, ilgili şahısların tutumu, hakimlerin 6. maddenin 1. paragrafında istenen ivedilik yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz (*Yunanistan aleyhine Varipati davası*, n° 38459/97, prg. 26, 26 Ekim 1999).

Mevcut davadaki durumla ilgili olarak AİHM, yargılamanın yavaş işleme nedeninin esas itibarıyla yetkili makamlar ile mahkemelerin tutumundan kaynaklandığını gözlemlemektedir.

AİHM, her bir bireyin makul bir süre zarfında nihai sonuca ulaşmalarını sağlayabilmek için, mahkemelerin medeni hak ve yükümlülükleri güvence altına alabileceği şekilde kendi yargı sistemlerini düzenleme görevinin Sözleşmeciler Devletlere düştüğünü yinelemektedir. AİHM, mevcut davada geçen toplam yargılama süresinin « makul » olmadığı kanaatine varmaktadır.

Dolayısıyla, yargılamanın uzunluğu nedeniyle AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat, yargılama masraf ve giderleri

Başvuranlar yargılama süresinin aşırılığı nedeniyle maruz kaldıkları manevi zarar karşılığında beraberce 25.000 Euro talep etmektedir. Başvuranlar, ayrıca ulusal mahkemeler önünde görülen yargılama masraf ve giderleri için 27.000 Euro ve AİHM önünde görülen yargılama masraf ve giderleri için ise 483.629 Euro talep etmektedir. Başvuranlar, adı « Global Emlak Yapı Turizm ve Ticaret » olan bir şirket tarafından belli miktarlarda ödeme yapıldığını belgeleyen iki makbuz sunmaktadır.

Hükümet, bu taleplere itiraz etmektedir.

Öncelikle AİHM, ancak AİHS'nin bir hükmünün ihlal edildiği sonucuna vardığı durumlarda, ilgili şahsa maruz kaldığı manevi zarar karşılığında bir tazminat ödenmesine hükmedebileceğini hatırlatmaktadır. Bu tazminat tutarı, sözkonusu ihlalden kaynaklanan kaygı, sıkıntı ve belirsizlik durumunu telafi etmeyi amaçlamaktadır (bakınız *Comingersoll S.A.*, ilgili bölüm, prg. 29; *Yunanistan aleyhine Arvanitaki-Roboti ve diğerleri davası* [GC], n° 27278/03, prg. 27, CEDH 2008-..., ve *Yunanistan aleyhine Kakamoukas ve diğerleri* [GC], n° 38311/02, prg. 39, 15 Şubat 2008).

Mevcut davada, AİHM başvuruların taleplerini beraberce sunduklarını gözlemlemekte ve dosyadaki bilgiler çerçevesinde mirasçılardan hangi tarihlerde asıl mülk sahiplerinin yerini aldığını belirleme imkânı bulamadığını kaydetmektedir. Elindeki belgeleri göz önüne alan AİHM, manevi tazminat olarak elli dokuz başvurana beraberce talep ettikleri tutarın tamamının yani 25.000 (yirmi beş bin) Euro ödenmesinin hakkaniyete uygun olduğu kanaatine varmaktadır. Bu bağlamda Bayan Zeliha Bayındır'ın payına düşen tutarın mirasçı sıfatını taşıyan Sevilay Sitrava, Kamber Bayındır ve Kubilay Sitrava'ya ödenmesi uygun olacaktır.

Yargılama masraf ve giderleri ile ilgili olarak AİHM, yerleşik içtihadına göre bir başvuranın gerçekliğini ve gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebileceğini kaydetmektedir. AİHM, mevcut davada elindeki belgeleri ve konuyla ilgili içtihadını dikkate alarak, ulusal mahkemeler önünde görülen yargılama masraf ve giderlerine ilişkin talebi reddetmekte ve AİHM önünde görülen yargılama masraf ve giderleri için ise başvurulara beraberce 2 000 EUR ödenmesinin makul olacağı kanaatine varmaktadır.

B. Gecikme faizi

AİHM, gecikme faizinin Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklenerek belirlenmesini uygun görmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Yargılama sürecinin uzunluğu hakkındaki şikayetin *kabuledilebilir*, bunun dışında kalanların *kabuledilemez olduğuna*;

2. Yargılamanın uzunluğu nedeniyle AİHS'nin 6. maddesinin *ihlal edildiğine*;

3. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'ye çevrilmek ve her türlü vergiden muaf tutulmak üzere Savunmacı Hükümet tarafından elli dokuz başvurana ortaklaşa- Zeliha Bayındır'a verilecek meblağ Sevilay Sitrava, Kamber Bayındır ve Kubilay Sitrava'ya ödenecektir- 25.000 (yirmi beş bin) Euro tazminat ve yargılama giderleri için 2.000 (iki bin) Euro *ödenmesine*;

b) yukarıda belirtilen sözkonusu sürenin sona erdiği tarihten ödemenin yapılmasına kadar geçen süre için, sözkonusu meblağlara, Avrupa Merkez Bankası'nın anılan dönem için geçerli

olan marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklemek suretiyle belirlenecek basit faiz uygulanmasına;

4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 25 Ocak 2011 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.